

Státní vědecká knihovna v Ostravě

Výroční zpráva 2000

Obsah:

- 1. Souhrnné zhodnocení**
- 2. Služby**
 - 2.1 Služby všem uživatelům
 - 2.2 Speciální služby knihovnám
 - 2.2.1 Poradenská a konzultační činnost
 - 2.2.2 Koordinační činnost
 - 2.2.3 Sběr a vyhodnocování dat o knihovnách
 - 2.2.4 Vzdělávací činnost
- 3. Doplnování, zpracování a ochrana knihovního fondu**
 - 3.1 Akvizice knihovního fondu
 - 3.2 Tvorba bibliografických a dokumentačních záznamů
 - 3.3 Revize a ochrana fondu
- 4. Výzkumná činnost**
- 5. Vnější vztahy**
- 6. Ediční činnost**
- 7. Automatizace knihovny**
- 8. Odborné komise, souborné katalogy**
 - 8.1 Odborné komise
 - 8.2 Souborné katalogy
- 9. Vzdělávání knihovníků**
- 10. Sponzoři SVK v Ostravě v roce 2000**
- 11. Oddělení SVK v Ostravě**

Příloha č. 1: Přehled vzdělávacích akcí uskutečněných v roce 2000

Příloha č. 2: Statistické ukazatele pro potřeby MK ČR v roce 2000

Příloha č. 3: Plnění plánovaných ukazatelů za rok 2000

Zpracovala: Ing. Lea Prchalová
Ostrava, leden 2001

1. Souhrnné zhodnocení

Významným omezením rozvoje činnosti Státní vědecké knihovny v Ostravě je již řadu let její prostorová situace. Proto i v roce 2000 bylo věnováno velké úsilí řešení tohoto problému. Vedení knihovny se podařilo prosadit záměr výstavby nové budovy knihovny mezi prioritní akce zařazené do Programu rozvoje Ostravského kraje, který byl dokončen v listopadu 2000. V roce 2000 také knihovna získala od Rady města Ostravy garanci územní rezervy k výstavbě ve vhodné lokalitě na pozemcích města. Garance je udělena do roku 2003.

Rok 2000 bude jednou zcela jistě charakterizován jako mezník v historii českého knihovnictví, neboť byly prolomeny bariéry přístupu uživatelů ke světovému informačnímu bohatství. Do značné míry lze přirovnat tento moment k listopadu 1989, kdy padly bariéry ideologické. Současná nabídka zahraničních elektronických informačních zdrojů, jíž se může chlubit i Státní vědecká knihovna v Ostravě, je zcela srovnatelná s nabídkou knihoven ve vyspělých zemích. V této souvislosti je třeba poznamenat, že se tak děje díky státní dotaci přislíbené do roku 2003.

Zapojení knihovny do kooperativního projektu "Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny jako zdroj informací a služeb pro oblast technických a aplikovaných přírodních věd" vedeného Státní technickou knihovnou v Praze přineslo uživatelům knihovny své ovoce zejména v závěru roku, kdy se otevřel přístup k databázím s plnými texty periodik nakladatelství Springer a Elsevier. Byly aktualizovány údaje v souborném katalogu týkající se odběru periodik účastnickými knihovnami, bylo odzkoušeno skutečné sdílení fondů meziknihovními výpůjčními a reprografickými službami.

Přístup k databázím EBSCO a ProQuest umožnila celonárodní licence, přístup k databázím OCLC a Web of Science si zajistila SVK v Ostravě účastí v kooperativních projektech vedených Národní knihovnou ČR a Knihovnou Akademie věd ČR.

Zcela neutěšená je však situace s doplňováním tuzemskou literaturou. Dávno (od roku 1996) ztracené právo na celostátní povinný výtisk neperiodik nebylo v plné výši kompenzováno ani v roce 2000, kdy přibyla - naštěstí dočasně - ztráta práva na povinný výtisk periodik. Nešťastnou novelu tiskového zákona ze dne 22. 2. 2000 se podařilo díky intenzivní a koordinované aktivitě zástupců vědeckých knihoven s účinností od 7. 9. 2000 opět novelizovat, nicméně trhliny v knihovních fondech zůstaly. Knihovna nebyla schopna doplňovat veškerou českou literaturu, nakupovat multiplikáty odborných dokumentů mohla jen sporadicky. Tři a více rezervací na jednu publikaci byly běžnou záležitostí.

Pořizování zahraniční literatury se stalo v posledních letech téměř výlučně záležitostí ojedinelých darů či minimální výměny, nemůže být dokupována ani monografická literatura příručkového charakteru. Doplňování vědecké knihovny silně zaostává za doplňováním fondu vysokoškolských knihoven i možnostmi některých knihoven obecních.

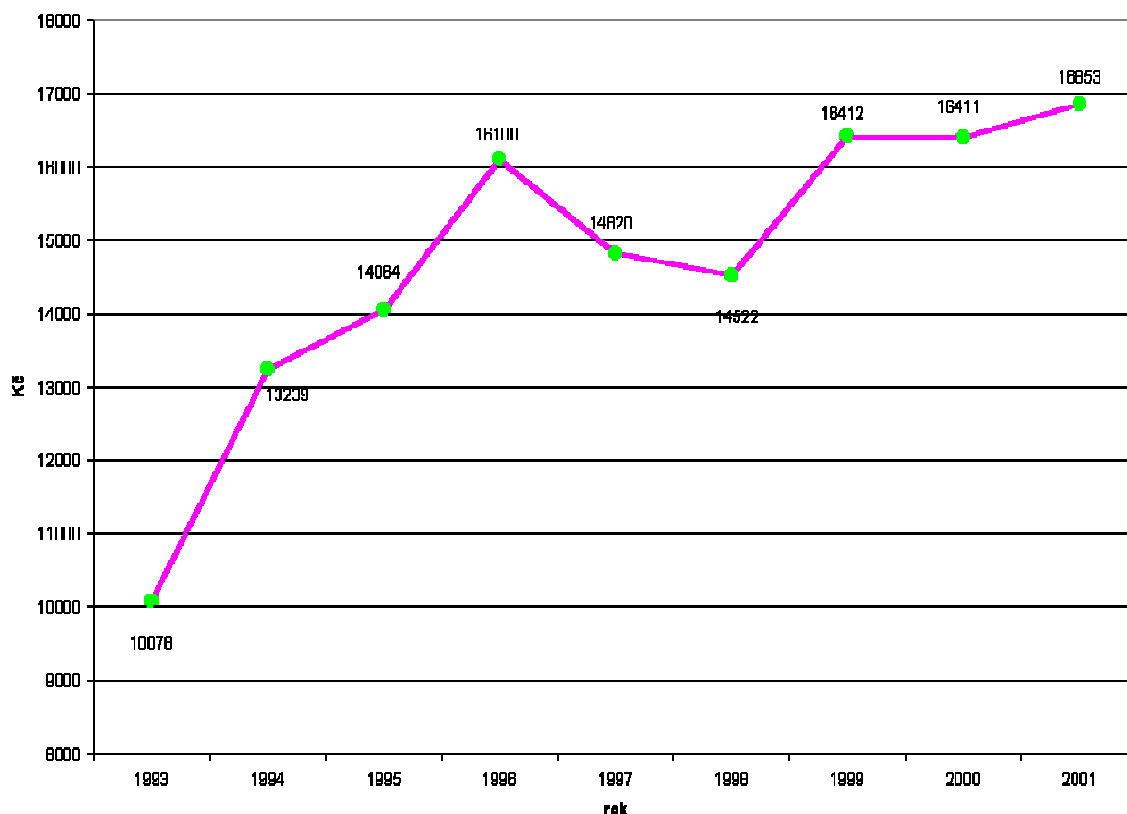
Výše provozních prostředků, přidělována knihovně v letech 1993 až 2001 je zachycena na grafu č. 1.

On-line katalog knihovny byl rozšířen kromě průběžně ukládaných záznamů o nových dokumentech především o záznamy o veškerých periodikách z fondu knihovny, přičemž pro docházející tituly byl uložen úplný katalogizační záznam a doplněny údaje o starších ročnících. Přestože u periodik, která již knihovna neodebírání, je v katalogu pouze tzv. minizáznam, narostla významně informační hodnota katalogu.

Vzdělávací akce představovaly významnou součást činnosti knihovny i v loňském roce. Aby mohly být dle dohody v projektu "Výuková centra pro celoživotní vzdělávání knihovníků v České republice" dotovány Sorosovou nadací v daném roce, musely však proběhnout do konce 3. čtvrtletí. Říjen a listopad knihovna využila k rozsáhlé rekonstrukci školících prostor, kde díky dalšímu úspěšnému projektu SVK v Ostravě a následně účelovým financím MK ČR vzniklo moderně vybavené Regionální výukové centrum.

Z výše uvedeného je zřejmé, že rozvoj činnosti knihovny je bez účelového financování nemyslitelný. O dalších projektech obhájených na oponentuře, ostatních řešených a jiných připravovaných projektech - viz kapitola Výzkumná činnost. Je nutno zmínit, že s narůstajícím počtem a složitostí řešených projektů narůstá pochopitelně také pracnost jejich přípravy, řešení a ekonomického sledování. Většina projektů se ještě stále musí řešit se stávajícími kapacitami, protože zadání programů neumožňuje nárokovat řešitele. Doufejme, že se v tomto smyslu pozmění logika zadávání programů, v opačném případě bude nutno, aby knihovny zaměstnávaly profesi "řešitele obecného" nebo zařadily dovednost přípravy, řešení a vyhodnocování projektů mezi kvalifikační požadavky na několik systemizovaných funkcí v knihovně.

Graf č. 1: Neinvestiční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu

2. Služby

2.1 Služby všem uživatelům

Služby uživatelům jsou dlouhodobě silně ovlivněny následujícími skutečnostmi.

Zcela nedostatečná prostorová kapacita knihovny i původní účel místností neumožňují vytvořit vhodné prostředí ke studiu. Dobu, po níž jsou uživatelé nuceni čekat na vyhledání publikací, musí trávit stáním v malinkém prostoru před výpůjčním pultem, a to bez možnosti odložit si svrchní oděv. (Kapacita miniaturní šatny totiž mnohdy nepostačuje ani zájmu o místo v kombinované studovně-čítárně.) Multimediální studovna s 6 pracovními místy musela být vtěsnána do kanceláře oddělení bibliografie, aby alespoň takto mohly být zpřístupněny elektronické zdroje. Ve stejné místnosti probíhá vyhledávání informací po Internetu

samostatně i s obsluhou. Z prostorových důvodů nelze vytvořit samostatná studijní místa. V knihovně musí být provizorně řešeno také referenční centrum, a to nikoliv při vstupu do knihovny, jak by bylo žádoucí, ale v prostoru čtenářských katalogů, které jsou samy o sobě natěsnány.

Do značné míry je prostorovými dispozicemi tedy ovlivněna organizační struktura instituce, služby především.

Druhým zásadním negativním faktorem v nabídce služeb uživatelům je naprosto neodpovídající doplňování knihovního fondu - viz 3.1.

Naopak za zcela průlomový moment v poskytování služeb moderní knihovny je považováno získání přístupu k databázím EBSCO, ProQuest, OCLC, WOS a dalších. Zásadní změna spočívá v kombinaci bibliografických informací s možností získat současně plnotextové záznamy a v široké oborové škále a retrospektivě zpracovaných dokumentů. Hrazení těchto zdrojů prostřednictvím programu MŠMT odstranilo (zatím do roku 2003) finanční nedostupnost pro běžného uživatele a zbývá pouze přesvědčit se. S databázemi EBSCO pracovali knihovníci již od ledna, z dalších center byly využívány záznamy v praktické rešeršní činnosti zhruba půl roku. Za nejoblíbenější zdroj byly vyhodnoceny databáze EBSCO a ProQuest. Frekvence vstupu do zahraničních center však stále není odpovídající kvalitě a rozsahu nabídky. Pravděpodobně hrají svou roli stále ještě jazykové bariéry uživatelů a možná i celkový ekonomický stav regionu severní Moravy a Slezska, postiženého útlumem průmyslové výroby včetně rušení výzkumných ústavů. Patrně bude třeba také zopakovat a zintenzívnit propagaci nových služeb. Knihovna již v roce 2000 věnovala celoročně mimořádnou pozornost výuce přístupu k elektronickým zdrojům, proškolení však byli středoškolští a vysokoškolští studenti. Např. oddělení bibliografie školilo vyhledávání v databázích s využitím Internetu desetkrát.

Počet rešerší i jejich oborové členění je uvedeno v tabulce č. 1. Jedná se o rešerše, které byly vydány oddělením bibliografie jako publikace (153 rešerší) nebo alespoň zpracovány jako tištěné výstupy na objednávku. (Rešerše, které si provádí uživatel s pomocí knihovníka jsou evidovány v oddělení bibliografie, v oddělení speciálních fondů nebo v oddělení služeb čtenářům jako konzultace.)

Tabulka č. 1 : Oborový přehled rešerší

ekonomie	25
přírodní vědy	12
technika	26
společenské vědy	52
umění, literatura, historie, sport	33
životní prostředí, hygiena, lékařství	29
celkem	177

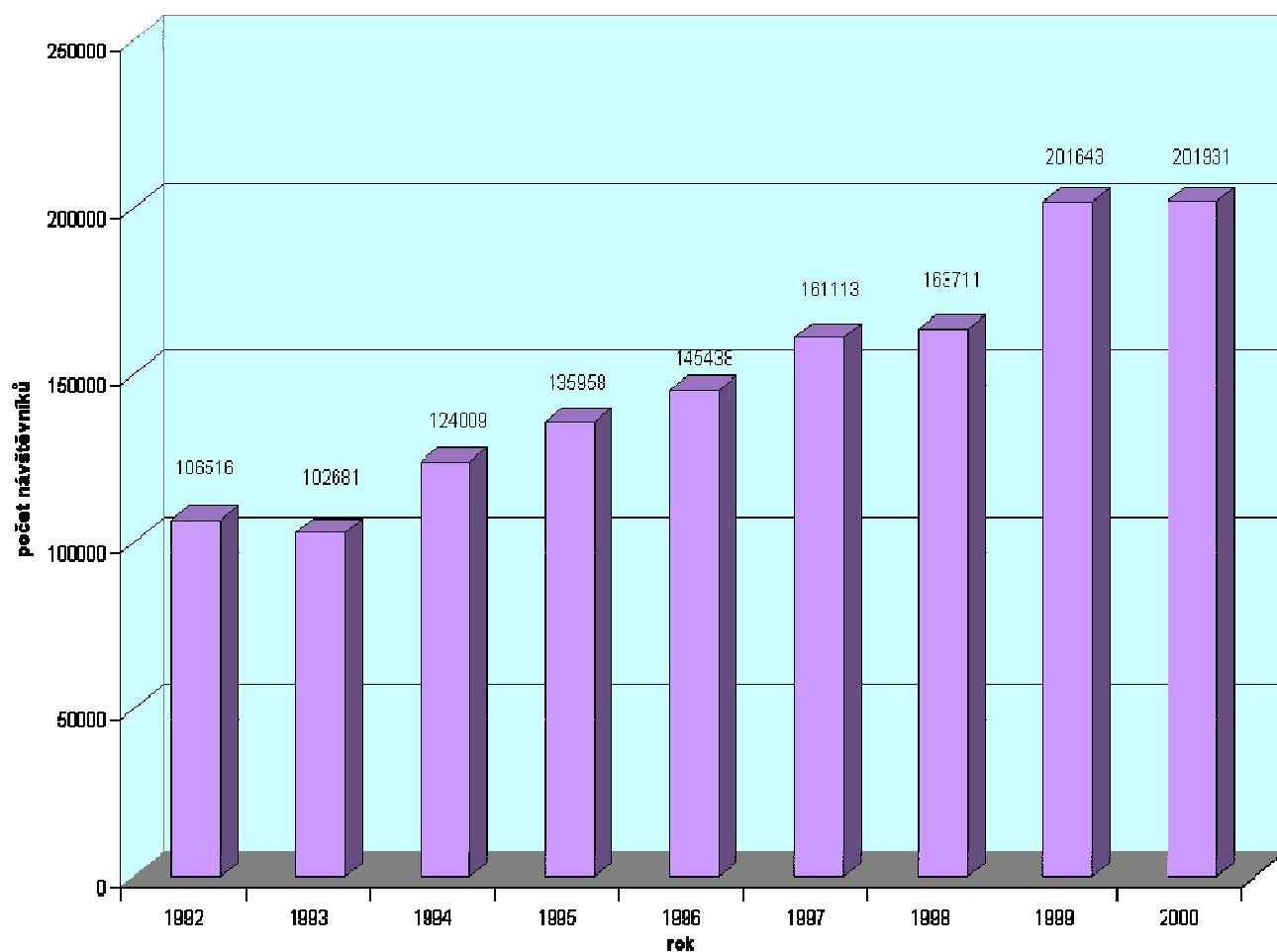
Výpůjčky zaznamenaly opět zvýšení, a to z 395556 na 452437, přičemž, jak patrné z tabulky č. 2, vzrostly absenční výpůjčky monografií a kartografických dokumentů i jejich prolongace a výpůjčky norem. Pro uživatele byla zavedena možnost rezervace vypůjčených i nevypůjčených monografií, příp. provádění prolongací výpůjček elektronickou poštou. Vývoj výpůjček od roku 1995 je zachycen v grafu č. 2.

Významný pokles byl zaznamenán opět u cirkulace lékařských časopisů i speciálních fondů. Také celkový objem meziknihovních výpůjčních služeb klesl, což si knihovna vysvětluje tím, že musela přistoupit k hrazení poštovního ze strany uživatele.

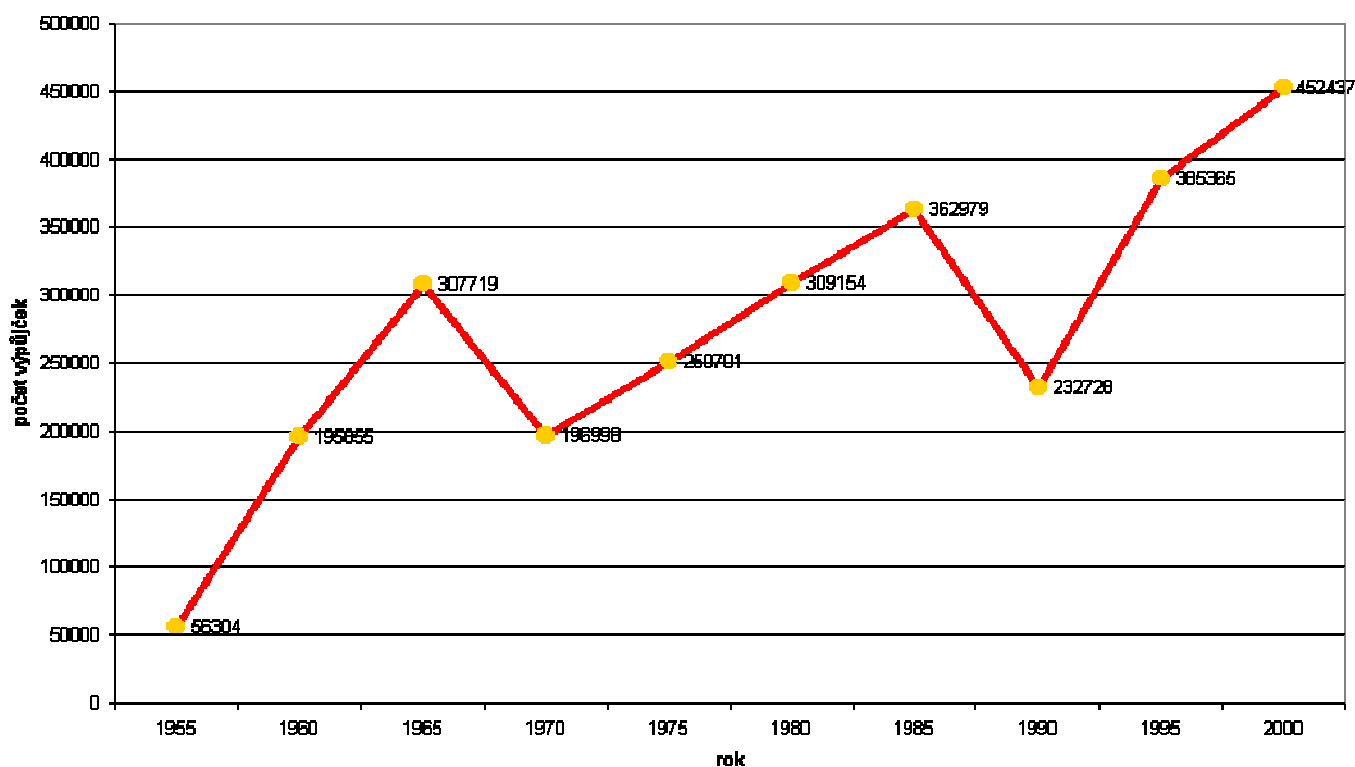
Kopírování a laminování dokumentů zajišťovalo pro uživatele knihovny reprografické pracoviště, čtenáři mohli užívat také dvě samoobslužné kopírky. Provoz kopírovacích automatů je pro knihovnu tvrdým oříškem, protože mincovníky nejsou připraveny na diferenciaci poplatků podle kopírovaných formátů dokumentů a mnozí čtenáři této skutečnosti zneužívají. U jednoho z automatů probíhá mnohaměsíční reklamační řízení, zatím bez vítězného konce.

Registrovaní uživatelé vzrostli z 8412 v předchozím roce na 9108. Reálný počet skutečných uživatelů je však pravděpodobně vyšší, neboť jsou stále zaznamenávány snahy o užívání služeb knihovny na cizí čtenářský průkaz.

Graf č. 2: Návštěvníci SVK v Ostravě

Graf č. 3: Výpůjčky

Tabulka č. 2: Porovnání výpůjček v letech 1999 - 2000

Ukazatel	1999	2000
Výpůjčky celkem (k.j.)	395556	452437
Kromě MVS,MMVS		
Absenční celkem	218614	297374
Monograf., kart. dok., hud.	178693	261198
Seriálů (včetně firemních)	12322	10003
Elektronických zdrojů	919	1727
Firemní literatury	1967	1791
Norem	12864	13266
Patent. spisů	1137	1125
Zvukových záznamů	10270	7653
Audiovizuálních záznamů	411	399
Kopíí	31	212
z toho prolongace	52789	91716
Prezenční celkem	176942	155063
Monograf., kart. dok., hud.	24577	22408
Seriálů (vč. firemních)	81710	62316
Speciálních fondů	70655	70339
MVS, MMVS celkem (k.j.)	31677	24540
MVS - jiným knihovnám	30402	23823
Monograf., kartogr. dok.	1806	1785
Kopíí	2938	3334
Seriálů (vč. firemních)	13202	10654
Z toho časop. cirkulací	13015	10520
Speciálních fondů	12456	8050

Z toho cirkulací	12240	7963
MMVS - jiným knihovnám	38	161
MVS - z jiných knihoven	1081	523
Monograf., kart. dok., hud.	272	259
Seriálů (vč. firemních)	225	67
Kopíí	584	197
MMVS - z jiných knihoven	156	33

2.2 Speciální služby knihovnám

2.2.1 Poradenská a konzultační činnost

Oddělení služeb knihovnám poskytlo knihovnám a informačním institucím 88 obsáhlých konzultací a provedlo 13 metodických návštěv v knihovnách regionu.

Pro přímé potřeby knihoven a při činnosti celostátních pracovních skupin bylo zpracováno 26 metodických doporučení a analýz, na nichž se podílelo oddělení zpracování knih, periodik, služeb knihovnám a ředitelka. (Nejedná se o materiály připravované v rámci řešení výzkumných úkolů.) Pro místní knihovny v obcích Potštát, Brodek u Přerova a Hustopeče nad Bečvou byly zpracovány přepočty výkonů jako podklad pro zdůvodnění obhájení potřebného počtu pracovníků knihovny pro zřizovatele. Byly dodány údaje pro sběr dat do databáze RCO - referenční centrum NK ČR. Provedla se sumarizace připomínek k vykazování statistických údajů za SVK (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Kladno, Plzeň a Ostrava) a byly předány připomínky k návrhu knihovnického zákona.

Průběžně byly sledovány nové, resp. novelizované normy a předpisy z oblastí týkajících se knihoven a knihovnictví.

2.2.2 Koordinační činnost

Byla svolána porada ředitelů okresních knihoven a městských knihoven s regionální funkcí, na program byly změny v legislativě, ve statistickém výkazu na rok 2000 a 2001, příprava vzdělávacích akcí včetně školení k informačním technologiím, problematika průběžné regionální bibliografie, diskutovány byly aktuální problémy knihoven regionu, zejména nezajištěnost regionálních funkcí. Jednalo se o poslední poradu knihoven bývalého Severomoravského kraje.

2.2.3 Sběr a vyhodnocování dat o knihovnách

Pro přípravu materiálu Program rozvoje Ostravského kraje byly aktualizovány přehledy veřejných knihoven.

Byly zpracovány krajské statistické sumáře a komentáře k nim a odeslány v termínu daném nadřízenými orgány na IPOS v Praze. Dále byly tyto informace zaslány do Národní knihovny České republiky, krajskému statistickému pracovišti v Ostravě a dalším institucím, které údaje požadují.

2.2.4 Vzdělávací činnost

Přehled vzdělávacích akcí je uveden v příloze č. 1.

Součástí některých vzdělávacích akcí bylo uspořádání 6 exkurzí do ostravských knihoven.

Jednorázově bylo osloveno cca 100 škol s nabídkou knihovnického vzdělávání pro vedoucí školních knihoven, účast na připravených akcích však neodpovídala prvotnímu zájmu.

Opakovaně byl pro velký zájem pořádán pracovní seminář k využívání Internetu (celkem 6 cyklů).

V závěru roku byl proveden průzkum zájmu knihovníků o vzdělávání typu ECDL, který byl avizován v rozsahu více než 550 vyučovacích hodin ročně s největším zájmem o školení editoru MS-WORD, tabulkového procesoru MS-Excel a INTERNET.

Jako velmi užitečné byly hodnoceny listopadové semináře pořádané Národní knihovnou ČR ve spolupráci s SVKOS v Novém Jičíně a v Opavě, které byly určeny starostům obcí a knihovníkům pěti okresů a prezentovaly především možnosti a funkce současné knihovny - informační instituce.

3. Doplnování, zpracování a ochrana knihovního fondu

3.1 Akvizice knihovního fondu

Knihovní fond nemohl být ani v roce 2000 doplňován v množství určeném Směrnicí o doplňování knihovního fondu.

K doplňování monografií byly pravidelně sledovány dostupné akviziční zdroje Nové knihy, O.K., Knihy 2000, ediční plány, nabídkové seznamy, oznámení vydavatelů atd. s cílem zajistit v rámci finančních možností co největší úplnost české produkce. Na publikace byly vyhotovovány požadavky v on-line katalogu a následně objednávky u místních knihkupců nebo přímo u nakladatelů. Celkem bylo odesláno 926 objednávek, do konce roku jich zůstalo nevyřízených 18.

Z finančních prostředků přidělených MK ČR na nákup placeného povinného výtisku bylo zakoupeno 4595 publikací nakladatelů se sídlem v Čechách. Přidělená částka tedy zdaleka nestačí k pokrytí nákupu úplné české produkce.

Z rozpočtu knihovny mohlo být zakoupeno pouze 1566 českých multiplikátů a 193 zahraničních publikací. Zpětně byly prověřovány katalogizační záznamy vícesvazkových publikací a chybějící svazky byly dle možností dokupovány.

V rámci regionálního povinného výtisku jsme získali celkem 3598 publikací od 1173 moravských nakladatelů. Urgovali jsme 158 nedodaných titulů, ke konci roku zůstalo nevyřízeno 8 urgencí. Adresář regionálních nakladatelů byl průběžně zcela aktualizován.

Z celkového počtu nakladatelů bylo 411 (35%) nakladatelů z Ostravského kraje a 762 (65%) nakladatelů ze zbytku Moravy.

Knihovna získala darem 1068 publikací, přičemž nejvýznamnějšími dárci byli:

Italský kulturní institut v Praze 110 k.j.

Nakl. Galén Praha 37 k.j.

Open Society Fund v Budapešti 30 k.j.

Evropské informační centrum v Praze 15 k.j.

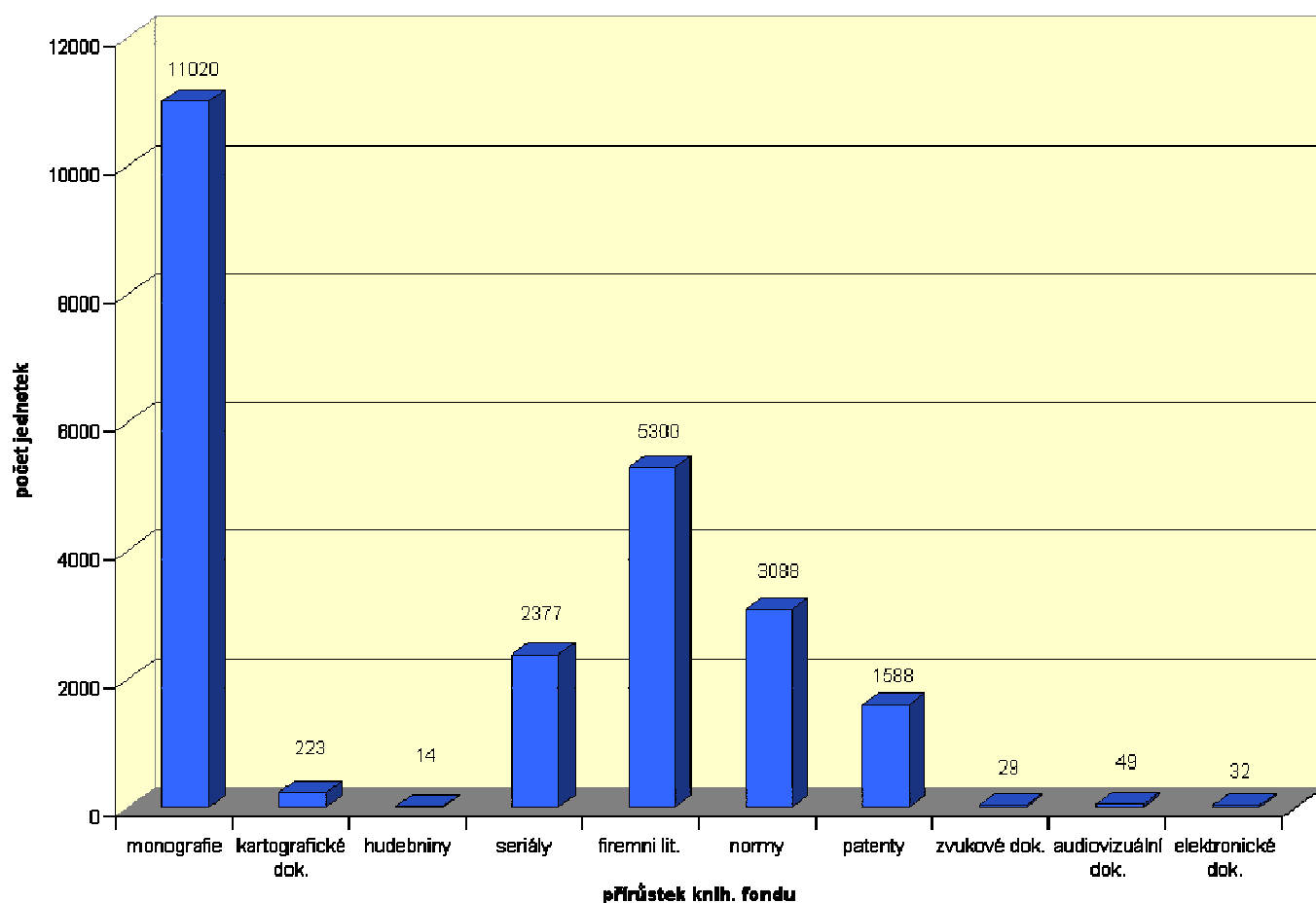
MK ČR - projekt Česká knihovna 14 k.j.

Centrum pro demokracii a svobodné podnikání 199 k.j. (s manipulačním poplatkem 24670,- Kč)

Oddělení ekonomiky a provozu bylo předáno celkem 667 faktur na celkovou částku 1,586,150,- Kč.

Oddělení akvizice knih dokončilo kontrolu úplnosti lístkového přírůstkového seznamu od č. 196.000 do č. 632.000. Přírůstkový seznam byl porovnán se seznamem úbytků a 12 chybějících lístků bylo nahrazeno duplikátními. Lístkový přírůstkový seznam byl uzavřen pro monografické dokumenty, kartografické dokumenty a hudebniny k 30. 11. 1994 (dále jsou vřazovány pouze přírůstkové lístky k seriálům), od 1. 1. 1995 existuje přírůstkový seznam pro monografie ve formě tištěného výstupu z databáze systému T-Series. Byl dotištěn seznam úbytků z pomocné databáze TINVYR za roky 1997 - 2000. Přírůstkový seznam je doplňován měsíčně, úbytkový seznam bude tištěn ročně.

Graf č. 4: Rozbor přírůtku knihovního fondu dle druhu informačních pramenů

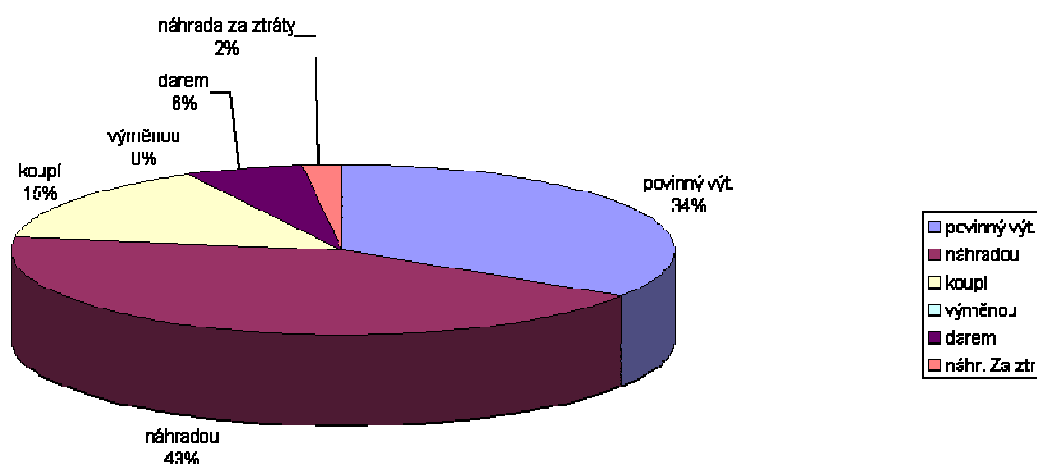
Tabulka č. 3: Způsob nabytí tuzemských monografií, kartografií, dokumentů, hudebnin v roce 2000

povinným výtiskem

3598

náhradou za ztracený mimomoravský povinný výtisk	4595
koupí	1566
výměnou	0
darem	605
náhradou za ztráty	208
celkem (k.j.)	10572

Graf č. 5: Způsob nabytí tuzemských monografií, kartograf. dok., hudebnin, v roce 2000

Tabulka č. 4: Způsob nabytí zahraničních monografií, kartograf. dok., hudebnin, v roce 2000

koupí	193
výměnou	31
darem	463
náhradou za ztráty	28
celkem (k.j.)	715

V roce 2000 přibylo do knihovního fondu 2377 knihovních jednotek seriálů (kromě dvou elektronických), z toho 2044 tuzemských novin a časopisů, 261 zahraničních novin a časopisů, 24 zahraničních firemních časopisů, 46 českých a 2 zahraničních ostatních seriálů.

Tabulka č. 5: Způsob nabytí zahraničních seriálů do přírůstků fondu v roce 2000

koupí	193
-------	-----

výměnou 28
darem 66
celkem (k.j.)287

Docházení aktuálních čísel periodik bylo poznamenáno nešťastnou legislativní změnou, při níž SVK v Ostravě přišla společně s dalšími vědeckými knihovnami o právo na celostátní povinný výtisk. Knihovně zůstal od 22. 2. 2000 do 7. 9. 2000, kdy byl tiskový zákon po rozsáhlé kampani ředitelů vědeckých knihoven novelizován, pouze nárok na "regionální mutace" deníků. Oddělení periodik oslovilo 31 vydavatelů s prosbou o další bezplatné zasílání, vytypovalo v součinnosti s oddělením služeb knihovnam nejžádanější periodika, 21 z nich bylo objednáno, do fondu byla přinášena také soukromě objednávaná periodika. Poněvadž knihovna neobdržela finanční kompenzaci k dokupování periodik, nepodařilo se přes veškerou snahu jejich fond zcela doplnit.

Tabulka č. 6: Rozbor seriálů docházejících do knihovny v roce 2000 podle způsobu nabytí

povinným výtiskem	1860
koupí	174
mezinárodní výměnou	31
darem (mimo firemní)	68
darem firemní periodika	230
celkem (exemplářů)	2363

Tabulka č. 7: Rozbor seriálů docházejících do knihovny v roce 2000

	ČR (tituly/exempláře)	zahraničí (tituly/exempláře)
firemní seriály	54 / 54	167 / 176
ostatní seriály	1852 / 1914	219 / 219
celkem	1906 / 1968	386 / 395

V loňském roce bylo knihovnou odebíráno 2292 titulů seriálů.

Zahraniční periodika nefiremního charakteru docházela z USA v počtu 54 titulů, ze SRN 51 titulů, Velké Británie 26 titulů, Polska 19 titulů, Slovenska 18 titulů, Ruska 14 titulů, Číny 8 titulů, Itálie 6 titulů, Švýcarska a Francie 5 titulů, Korey a Taiwanu 3 tituly, Kanady, Kazachstánu a Belgie 2 tituly, Mexika 1 titul.

České normy byly nakupovány v úplnosti. Platnost norem byla jako každoročně sledována dle Věstníku Úřadu pro normalizaci a měření. Zrušeno bylo 1117 norem, vlepeno 283 oprav. Průběžně byly doplňovány pomocné kartotéky ISO, EN, IEC.

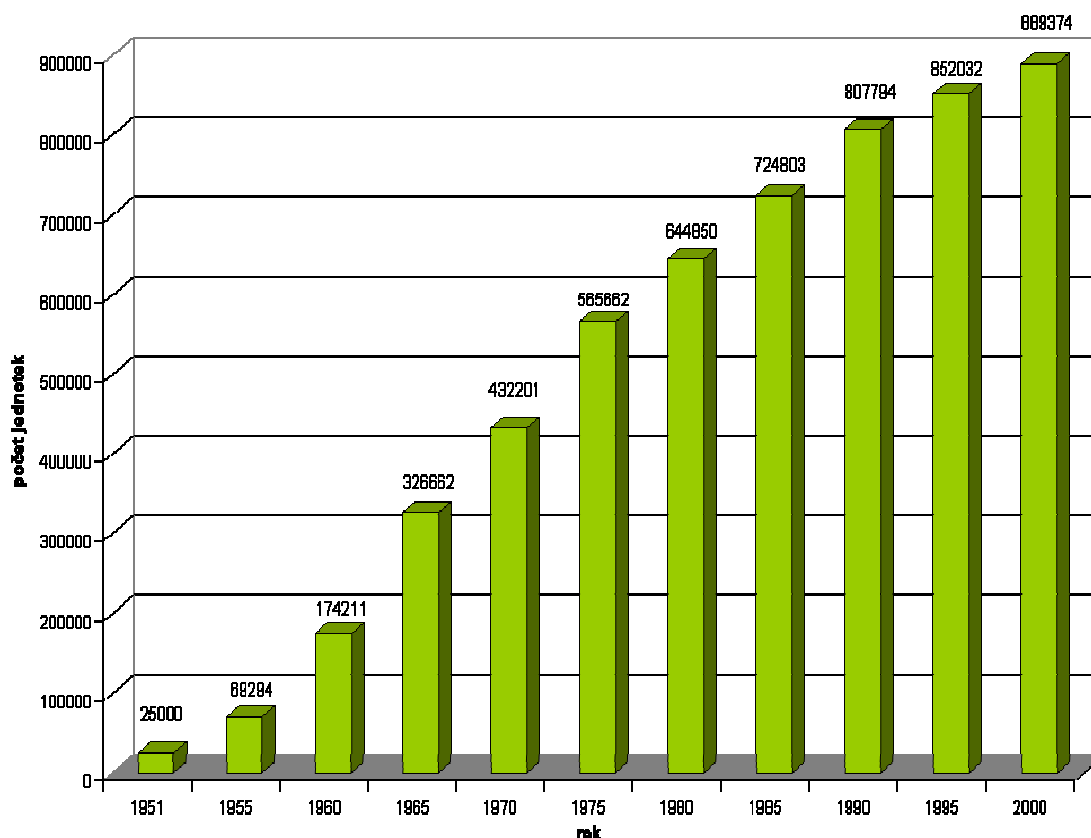
Úřadem průmyslového vlastnictví byly knihovně darovány české patentové spisy, zakoupena byla databáze ochranných známek na CD-ROM.

2633 náborovými dopisy (z toho 734 zasláno elektronicky) byla v loňském roce žádána firemní literatura, obdrženo bylo 1747 zásilek dokumentů. Děkovné dopisy byly zasílány jen za katalogy, příp. objemné zásilky. Počet reagujících firem opět v porovnání s rokem 1999 klesl. Přes zvýšení počtu náborových dopisů o 272 došlo o 163 zásilek méně a plán

doplňování a zpracování firemní literatury nemohl být bohužel splněn. Regionální firmy byly v katalogu zvlášť označeny. Oddělení speciálních fondů pokračovalo v doplňování výročních zpráv z regionu, které jsou v oddělení trvale uchovávány.

Celkový vývoj stavu knihovního fondu zobrazuje graf č. 6.

Graf č. 6: Knihovní fond

3.2 Tvorba bibliografických a dokumentačních záznamů

Věcné zpracování OZK opustil v roce 2000 pravidla pro tvorbu hesel korporací a akcí podle ČSN 010188 a přešlo na zásady AACR 2R ve znění českých interpretací NK ČR, opravy jsou prováděny průběžně. Rovněž průběžně byly opravovány chyby a duplicity zjištěné automatickou revizí elektronického katalogu a koncepční opravy (zejména korporací a konferencí). Dokončeny byly opravy autorit se zeměpisným jménem Česká republika a České země.

Byl přebudován a rozšířen místní lístkový seznam a zlikvidován služební lístkový systematický katalog (1970 - 1994).

V rámci interní retrokonverze záznamů monografií a kartografických dokumentů byly zpracovávány přednostně záznamy půjčovaného staršího fondu (tzv. živého fondu) a dále monografií a map, které jsou přílohami odborných seriálů (přílohy v počtu 1064 záznamů). K záznamům minikonverze seriálů byly editovány vazby na monografické přílohy.

Retrospektivní konverze seriálů byla dokončena, i když většina záznamů je uložena v režimu tzv. minikonverze. Plně zkatalogizováno je 4371 titulů s celkovým počtem 46824 záznamy.

Oddělení periodik provádělo doplňování záznamů kromě elektronického katalogu také do lístkového služebního katalogu periodik.

Neperiodická firemní literatura byla katalogizována v softwaru CDS/ISIS, záznamy firemních seriálů (78 titulů) byly ukládány do systému T-Series. K docházejícím firemním časopisům byl vydán dodatek k seznamu z roku 1999, který obsahuje 42 nových titulů (z toho 20 tuzemských) pravidelně docházejících od roku 2000.

Tabulka č. 8: Rozsah katalogizace a retrospektivní konverze v roce 2000

Jmenná katal. monogr., kart. dok., hud., el. dok. (k. j.)	10936
Jmenná katal. monogr., kart. dok., hud., el. dok. (p. j.)	8905
Věcná katal. monogr., kart. dok., hud., el. dok. (p. j.)	8712
Jmenná katalogizace seriálů (k. j.)	2741
Věcná katalogizace seriálů (p. j.)	589
Jmenná i věcná katalogizace speciálních fondů (p. j.)	5376
Retrospektivní konverze katalogizačních záznamů knih	17823
Retrospektivní konverze katalogizačních záznamů seriálů	569
Retrokonverze hesel na výrazy tezauru	15929
Retrokon pro NK ČR	8551

Oddělením bibliografie bylo připraveno 8373 bibliografických záznamů, práci na retrospektivní regionální bibliografii okresu Karviná byla přidělena vyšší priorita tak, aby dohledávání primárních pramenů a excerptce záznamů skončila v roce 2001.

Novým úkolem byla příprava na převzetí garance za průběžnou regionální bibliografii okresů nového Ostravského kraje. Bylo dohodnuto, že záznamy budou ukládány v softwaru T-Series, přestože zatím není plně funkční konvertor k exportu záznamů pro potřeby ČNB. Pro tvorbu úplného záznamu je zapotřebí také heslář z NK ČR, který má být dokončen v březnu.

Tabulka č. 9 - Tvorba bibliografických záznamů v letech 1999, 2000

	1999	2000
Pro ČNB	2331	3691
Z českých zdrojů - pro regionální databázi	580	564
Z českých zdrojů - pro retrospektivní reg. bibliografii	539	881
Z českých zdrojů - na žádost uživatele	710	1617
Z cizojaz. zdrojů - pro databázi z pedagogiky	34	20
Z cizojaz. zdrojů - pro retrospektivní reg. bibliografii	439	845
Z cizojaz. zdrojů - na žádost uživatele	353	755
Celkem	4986	8373

3.3 Revize a ochrana fondu

Oddělením akvizice knih byly zrevidovány sign. G 185.000 - G 260.000, celkem 84.445 k.j. Většina tohoto fondu (kromě sign. G 200.000 - G 218.000) byla zrevidována poprvé. Byl vyhotoven protokol z revize a v záznamech 1.783 zjištěných nezvěstných publikací byla v

elektronickém katalogu připsána poznámka "Pravděpodobně ztraceno". Současně s revizí byla provedena superrevize ztrát sign. G 200.000 - G 218.000, byl zpracován protokol ze superrevize a vyhotoven návrh k odpisu potvrzených ztrát (celkem 40 k.j.).

Mimo původní harmonogram revizí V. revizního cyklu byly provedeny revize publikací s lokací v příruční knihovně studovny, v příručních knihovnách jednotlivých oddělení a publikací určených k půjčování v oddělení speciálních fondů. Celkem bylo zrevidováno 5.351 k.j., revizí zjištěno 51 nově nezvěstných publikací a současnou superrevizí 20 ztrát. Byly vyhotoveny protokoly z revizí a superrevizí. Katalogizační lístky odepsaných publikací byly vyřazeny z obou čtenářských katalogů (jmenného a předmětového), odpis byl zaznamenán v přírůstkovém lístkovém nebo novém svazkovém seznamu, v místním seznamu a služebním autorském katalogu. U novějších publikací zpracovaných v systému T-Series byl odpis proveden v pomocné bázi TINVYR (84 ztrát).

Pracovnice revize fondu zahájila kontrolu místního katalogu sign. G-. Prověřovala úsek sign. G 1 - G 20.000 a G 185.000 - G 260.000. Bylo zjištěno 84 chybějících lístků, které byly doplněny podle autorského katalogu, příp. podle knih na regále. Byl vyhotoven seznam volných signatur (celkem 7 730) pro potřebu příštích revizí a pro obsazování volných signatur při doplňování fondu staršími publikacemi.

Oddělením speciálních fondů byla provedena pravidelná revize norem v počtu 41750 jednotek, při níž bylo vyřazeno 1215 neplatných norem. V závěru roku bylo rozhodnuto o tom, že z knihovního fondu nebudou vyřazovány neplatné normy, neboť i tyto jsou uživateli požadovány.

Byla dále provedena kontrola řazení firemních časopisů a vyřazeno 638 čísel těchto periodik, vyřazeny byla jako obvykle firemní literatura starší 5 let, a to v počtu 6025 knihovních jednotek.

Oddělení periodik provedlo porovnání záznamů o seriálech v elektronickém katalogu s lístkovým služebním katalogem. Nesrovnalosti byly v databázi opraveny.

4. Výzkumná činnost

V roce 2000 byl úspěšně při oponentním řízení obhájen projekt "SVK v Ostravě - centrum regionálního informačního systému".

Všechny samostatně řešené projekty a jejich výsledky jsou popsány v hodnotících zprávách, které jsou k dispozici ve spisovně knihovny.

Knihovna řešila následující projekty:

- **"Zajištění vystavování databáze záznamů o knihovním fondu SVK v Ostravě po síti Internet "**. Řešitelka: ing. Tošenovská. V závěru roku byl pořízen díky projektu VISK nainstalován nový server, který odstranil disproporci mezi možnostmi pracovních stanic, síťovou kapacitou a nevýkonným starým serverem. Došlo k výraznému zrychlení práce a byla odstraněna obava z očekávaných výpadků zastaralé výpočetní techniky.
- **"Výuková centra pro celoživotní vzdělávání knihovníků v České republice"**. Řešitelka: PhDr. Slaninová. Finance ze Sorosovy nadace přidělené v kooperativním

projektu umožnily knihovníkům bezplatnou účast na řadě vzdělávacích akcí - viz příloha č. 1.

- **"Vzdělávací centrum Státní vědecké knihovny v Ostravě"**. Řešitelka: PhDr. Milena Slaninová. Díky projektu byly zrekonstruovány prostory na Prokešově nám. 2 a vybavena školící místnost. Vzniklo nové regionální výukové centrum se záměrem proškoloovat knihovníky k informační gramotnosti.
- **"Zavedení článkové bibliografie v systému T-Series"**. Řešitelka: PhDr. Hrazdilová. Jedná se o projekt, který pokračuje v roce 2001. Hlavním smyslem je umožnit zpracování článkové bibliografie v systému T-Series včetně konverze do formátu UNIMARC a databáze České národní bibliografie. Ze strany distributora, nebyly dodrženy přislíbené termíny dodání konverzního programu a program se dosud testuje.
- **"Velkoplošná licence na přístup do databáze Web of Science"**. Řešitelka: PhDr. Hrazdilová. SVK v Ostravě získala přístup díky účasti v projektu vedeném Knihovnou Akademie věd ČR. O přístupu k mimořádně cennému zdroji byly jednotlivě informovány všechny katedry Ostravské univerzity a Slezské univerzity v Opavě. Přestože je ostravská vědecká knihovna jedinou knihovnou v kraji s přístupem k W.O.S., není využívání informací dosud adekvátní jejich hodnotě.
- **"OCLC First Search Service"**. Řešitelka: PhDr. Hrazdilová. SVK v Ostravě je jedním ze spoluřešitelů stejnojmenného projektu řízeného NK ČR. Americké databázové centrum je využíváno jako další cenný zdroj při zpracování rešerší i katalogizaci. Díky upgrade programového vybavení došlo ke zvýšení jeho uživatelské přívětivosti.
- **"Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny jako zdroj informací a služeb pro oblast technických a aplikovaných přírodních věd"**. Řešitelka: Mgr. Vojtková. Zcela ojedinělý projekt v dimenzích České republiky začal v loňském roce získávat své konkrétní obrysy, souborný katalog byl aktualizován údaji jednotlivých účastnických knihoven, byla vybavena centra meziknihovních služeb a odzkoušeno předávání naskenovaných dokumentů, resp. jejich částí. Hlavním přínosem je přístup všech účastníků k souboru elektronických verzí časopisů vydavatelů Elsevier a Springer.
- Kooperativní projekt **"Zpřístupnění bibliografických záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM"** tzv. RETROKON, řízený Národní knihovnou ČR, byl úspěšně ukončen. V roce 2000 bylo naší knihovnou otagováno 8551 naskenovaných záznamů. V závěrečné fázi zúčastněné pracovnice nastudovaly a aplikovaly nová pravidla pro digitalizaci Soupisu československé literatury.

Knihovně nebyl přijat projekt "Modernizace vzdělávacího střediska v SVK v Ostravě" v programu Knihovna 21. století. Jeho náplň však byla rozšířena a zrealizována v rámci výše zmíněného programu VISK 2.

Pro další rozvoj služeb knihovny byly pro rok 2001 připraveny následující nové projekty, které nyní procházejí posouzením:

- "Optimalizace připojení SVK v Ostravě k síti Internet", program VISK 3
- "Vzdělávání pracovníků knihoven Ostravského kraje v kurzech informační gramotnosti", program VISK 2
- "Projekt vzdělávacího centra VISK", program VISK 2
- "Retrospektivní regionální bibliografie okresu Karviná: automatizované zpracování a vystavení databáze v síti Internet", programový projekt MK ČR

- "Velkoplošná multilicence na přístup do databáze ISSN", program MŠMT Informační zdroje pro výzkum a vývoj
- "Regionální bibliografická databáze", projekt přihlášen do výběrového řízení na grant města Ostravy.

5. Vnější vztahy

Knihovna se zapojila do akce Italský týden v Ostravě, kterou garantoval Magistrát města Ostravy, a uspořádala ve dnech 17. - 21. 4. 2000 výstavku "To nejzajímavější z Itálie". Výstavku navštívil italský velvyslanec pan Paolo Faiola, kulturní atašé paní Angela Trezza a další významní hosté.

Jedenácti výstavkami pokračovala v roce 2000 nabídka firemní literatury (celkem 5262 exponátů), informace o novinkách v knihovním fondu byly měsíčně vystavovány na webovské stránce SVK v Ostravě. Nástěnky ve vstupních prostorách knihovny byly rovněž využívány k propagaci nových monografií a později také nových firemních seriálů. Pravidelně byly vystavovány soupisy nových časopisů a deníků. Zvláštní pozornost byla věnována propagaci publikací o prevenci a léčbě drogové závislosti, které byly darovány z Open Society Fund.

Ve vstupu do knihovny i na www stránkách byly propagovány nově přístupné primární i sekundární elektronické zdroje.

V knihovně proběhlo 67 exkurzí, jichž se zúčastnilo 1488 zájemců.

Informativní letáky o službách byly průběžně aktualizovány v české, anglické i německé verzi. O novinkách ve službách knihovny, ale i o problémech spojených s provozováním byla veřejnost informována v rozhlasových relacích, tisku i přednáškovou činností.

6. Ediční činnost

V roce 2000 vydala SVK v Ostravě následující publikace:

- VYKOUKALOVÁ, Blanka. Přehled bibliografií a rešerší za 2. pol. 1999. ISBN 80-7054-089-3.
- SLANINOVÁ, Milena. Rozbor činnosti veřejných knihoven Severomoravského kraje za rok 1999. ISBN 80-7054-090-7.
- Seznam zahraničních periodik objednaných na rok 2000 knihovnami, podniky a jinými institucemi na území severní Moravy (neobsahuje lékařské časopisy). ISBN 80-7054-091-5.
- SKLENÁŘOVÁ, Dana a TOMÁŠOVÁ, Marcela. Dodatek k Seznamu firemních časopisů r. 1999.
- VYKOUKALOVÁ, Blanka. Přehled bibliografií a rešerší za 1. pol. 2000.
- To nejzajímavější z Itálie : výběrová bibliografie zpracována při příležitosti Italského týdne v Ostravě

7. Automatizace knihovny

Jako poslední část modulu Katalog systému T-Series bylo testováno analytické zpracování článků. Byl ověřován konverzní program "T-Series-Unimarc, Unimarc-T-Series články",

příčemž byly specifikovány jeho nedostatky, které jsou nyní diskutovány a odstraňovány společně s distributorem systému.

Oddělení automatizace spolupracovalo s oddělením služeb knihovnám při budování regionálního výukového centra. Zajistilo vybavení výpočetní technikou, čímž byla rozšířena lokální počítačová síť. Současně bylo vyměněno několik aktivních prvků sítě za kvalitnější P333T.

Byla provedena výměna zastaralého www serveru pro vystavování databáze T-Series do Internetu, což bylo náplní projektu RISK - VISK.

V průběhu roku došlo k výměně softwaru pro ekonomické agendy a pro inventarizaci majetku knihovny. Pro mzdovou agendu byl pořízen software firmy KS Prom, pro účetnictví software zPVT a.s.

Technicky byla zajišťována údržba výpočetní techniky a síťových zařízení, bylo aktualizováno softwarové vybavení pracovních stanic.

Administrátorsky byl zajišťován chod vnitřní i vnější části sítě. Oddělení automatizace aktualizovalo www stránky knihovny. Oddělením byl zajišťován rutinní provoz automatizovaných systémů :

- akvizice a zpracování monografické literatury
- akvizice a zpracování firemní literatury
- akvizice a zpracování seriálů
- článkové bibliografie
- automatizovaného výpůjčního protokolu
- systému UltraNet
- faktografických databází REOS a Kalendarium
- evidence zahraničních periodik odebíraných na území severní Moravy
- statistického sledování výkonů veřejných knihoven severní Moravy

8. Odborné komise, souborné katalogy

8.1 Odborné komise

Zaměstnanci SVK v Ostravě se v roce 2000 zúčastnili 44 celostátních porad a jednání pracovních komisí.

Zástupci knihovny se podíleli na činnosti následujících celostátních komisí, profesních organizací, poradních a pracovních orgánů:

- ÚKR ČR
- Pracovní skupiny pro jmennou katalogizaci při NK ČR
- Pracovní skupiny pro věcnou katalogizaci při NK ČR
- Rady pro katalogizační politiku
- Pracovní skupiny pro Souborný katalog ČR
- Pracovní skupiny pro jmennou katalogizaci seriálů
- Komise pro vzdělávání při NK ČR
- Sekce pro bibliografii při SDRUK ČR

- Pracovní skupina zpracovatelů kooperativní národní bibliografie
- Komise zpracovatelů retrospektivní regionální bibliografie
- Komise vedoucích pracovníků bibliografických a rešeršních oddělení SVK
- Rady Sdružení knihoven ČR
- Výkonného výboru a legislativní komise SKIPu
- Organizačního výboru Sdružení uživatelů T-Series
- Hodnotitelské komise Programu rozvoje informační sítě veřejných knihoven
- Komise pro služby při Národní knihovně ČR

8.2 Souborné katalogy

Oddělením zpracování knih a automatizace byly provedeny rozборы výstupů z automatické vstupní kontroly záznamů pro národní souborný katalog CASLIN pod ORACLE a docíleno odstranění chyb, které vznikaly při konverzi.

Před rozhodnutím o odkladu účasti SVK v Ostravě v projektu kooperativní tvorby a využívání národních autorit byl prověřován download autoritních záznamů z NK ČR. Rovněž byla ověřována sdílená katalogizace, která je již občas možná. SVKOS pokračuje v testování. Přímá editace záznamů v souborném katalogu CASLIN, která měla být také testována, je zatím nefunkční na straně NK ČR.

Pro NK ČR byl zpracován seznam zahraničních periodik docházejících do SVKOS v roce 1999 a objednaných na rok 2000.

Pro Národní lékařskou knihovnu byl připraven soupis periodik docházejících do SVK v Ostravě v roce 2000 a objednaných na rok 2001.

Souborný Katalog Virtuální polytechnické knihovny byl doplněn o zahraniční tituly, které knihovna odebírala od roku 1990 včetně objednávek na rok 2001.

V uplynulém roce přispívala SVK v Ostravě průběžně do celostátních databází ČNB, (např. 3691 záznamů článkové bibliografie), souborného katalogu ČR - CASLIN a do databáze souběžné článkové bibliografie pro Pedagogickou knihovnu v Praze. Byla účastníkem virtuálního katalogu knihoven zpřístupňujících své katalogy v prostředí TinWeb.

9. Vzdělávání knihovníků

Zaměstnanci knihovny se v loňském roce zúčastnili celkem 45 seminářů a školení.

Jedna pracovnice zahájila magisterské studium knihovnictví na Univerzitě Karlově, do rekvalifikačního kurzu docházely dvě kolegyně.

10. Sponzoři SVK v Ostravě v roce 2000

Severomoravská energetika, a.s.
Tomáš Závada - Intoza Ostrava
Petr Becher - Librex
Artforum- knihkupectví

11. Oddělení SVK v Ostravě

SVK v Ostravě působila v roce 2000 s devíti odděleními s pracovníky v rozsahu 67 přepočtených úvazků:

- oddělení akvizice knih, ved. pí Jitka Šindlerová
- oddělení automatizace, ved. Ing. Drahomíra Tošenovská
- oddělení bibliografie, ved. PhDr. Alena Hrazdilová
- oddělení ekonomiky a provozu, ved. Ing. Květoslava Kotová
- oddělení periodik, ved. PhDr. Milada Štěpánková,
- oddělení služeb čtenářům, ved. pí Marta Stratilíková
- oddělení služeb knihovnám, ved. PhDr. Milena Slaninová
- oddělení speciálních fondů, ved. Mgr. Lidmila Březinová
- oddělení zpracování knih, ved. PhDr. Aleš Hrazdil

Příloha č. 1: Přehled vzdělávacích akcí uskutečněných v roce 2000

Cyklus školení uživatelů sítě Internet z řad knihovníků regionu severní Moravy "Využití sítě INTERNET ve veřejných knihovnách"

Termín: 2. 3. 2000, 10. 3. 2000, 20. 3. 2000

28. 3. 2000, 3. 4. 2000, 20. 4. 2000

Místo konání: SVK v Ostravě, odd. služeb knihovnám

Účast: 57

Závěrečné zkoušky v rekvalifikačním kurzu

Termín: 12. 4. 2000

Místo konání: SVK v Ostravě, odd. služeb knihovnám

Účast: 20

Seminář pro pracovníky veřejných knihoven se střediskovou funkcí regionu severní Moravy

"Literatura pro mládež"

Termín: 23. - 24. 5. 2000

Místo konání: Rožnov pod Radhoštěm

Účast: 21

Seminář pro pracovníky hudebních oddělení knihoven severní a jižní Moravy

Termín: 20. 6. - 21. 6. 2000

Místo konání: Městská knihovna Havířov

Účast: 20

Školení pro pracovníky školních knihoven severní Moravy

Termín: 11. - 12. 9. 2000

25. - 26. 9. 2000

Místo: SVK v Ostravě, odd. služeb knihovnám

Účast: 18

Seminář pro pracovníky informačních středisek a institucí regionu severní Moravy "Informační management a marketing v inf. střediscích"

Termín: 27. 9. 2000

Místo konání: Univerzitní knihovna Ostravské Univerzity

Účast: 19

**Seminář pracovníků odd. služeb dospělým čtenářům
"Public relations v moderní veřejné knihovně"**

Termín: 27. 9. 2000

Místo konání: Knihovna města Ostravy

Účast: 17

**Zahájení dalšího běhu rekvalifikačního kurzu pro pracovníky knihoven bez
knihovnického vzdělání**

Termín: 15. 11. 2000

Místo konání: SVK v Ostravě, odd. služeb knihovnám

Účast: 18

Porada ředitelů okresních knihoven a městských knihoven s regionální funkcí

Termín: 14. 12. 2000

Místo konání: SVK v Ostravě, odd. služeb knihovnám

Účast: 12

Příloha č. 2: Statistické ukazatele pro potřeby MK ČR v roce 2000

velikost knihovního fondu	889374
přírůstek knihovního fondu	23720
bibliografické a dokumentační záznamy	27426
výpůjčky (kromě MVS)	452437
výpůjčky MVS	24540
zapsaní čtenáři	9108
návštěvníci	201931
vzdělávací a kulturní akce, semináře a konference	19
počet počítačových stanic určených veřejnosti	21

Příloha č. 3: Plnění plánovaných ukazatelů za rok 2000

Ukazatel	Plán	Plnění	%
Přírůstek knihovního fondu			
Monografie, kartogr. dok, hudebniny	10000	11257	113,00
Seriály	2000	2377	119,00
Speciální fondy	10300	10086	97,92
Celkem	21300	23720	111,36
Revize knihovního fondu			
Monografie, kartogr. dok, hudebniny	80000	89796	112,25
Speciální fondy	80000	84753	105,94
Celkem	160000	174549	109,09
Vazby knihovního fondu	2000	2410	120,50
Katalogizace			
Monografie, kartogr. dok., hudeb.	10000	10912	109,12
Seriály	2300	2739	119,09
Speciální fondy	5700	5402	94,77
Celkem	18000	19053	105,85
Bibliografie	3	3	100,00
Rešerše - publikace	110	153	139,09
Registrovaní uživatelé	8000	9108	113,85

Výpůjčky (kromě MVS)			
v oddělení služeb čtenářům	300000357004	119,00	
v oddělení speciálních fondů	36000 98079	272,44	
Celkem	357500452437	126,55	
Cirkulace			
Cirkulace časopisů (vč. firem.)	9000 10202	113,35	
Cirkulace ostatních dokumentů	7400 8281	111,91	
Celkem	16400 18483	112,70	

Vysvětlivky:

Speciální fondy - normy, patentové spisy, firemní literatura, audiovizuální záznamy, zvukové záznamy a elektronické zdroje